

Waterschap
Rivierenland

Legger wateren

Toelichting

*sterke dijken
schoon water*

Versie	Datum	Aanpassingen
1	9 februari-2022	Eerste versie Toelichting legger wateren

Deze toelichting behorende bij het 'Ontwerpbesluit wijzigingen legger wateren 2022' d.d. 15 februari 2022 (registratnr. 2021154825) van het College van Dijkgraaf en Heemraden van Waterschap Rivierenland.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	1
1.1	Waarom een legger?	1
1.2	Van Waterwet naar Omgevingswet	1
1.3	Doel van dit document	1
2	Definities	2
3	Wettelijk kader.....	3
3.1	Wet en regelgeving.....	3
3.1	Waterwet.....	3
3.2	Waterschapswet.....	3
3.3	Keur Waterschap Rivierenland 2014.....	3
4	De legger wateren en de begrippen	5
4.1	Waterstaatswerken in de legger wateren.....	5
4.2	Eigenschappen van waterstaatwerken	6
4.3	Ligging van waterstaatswerken	6
4.4	Beschermingszones	9
5	Statusoekening oppervlaktewaterlichamen.....	11
5.1	Waarom een status	11
5.2	Uitgangspunten	11
5.3	Uniforme statusoekening.....	11
5.4	Meerdere statussen op één oppervlaktewaterlichaamr.....	14
6	De afmetingen van waterstaatkundige voorzieningen.....	15
6.1	Leggerafmetingen primaire wateren	15
6.2	Leggerafmetingen secundaire wateren.....	15
6.3	Leggerafmetingen tertiaire wateren	15
7	De onderhoudsplicht en onderhoudsplichtigen	16
7.1	De onderhoudsplicht voor en bergingsgebieden	16
7.2	De onderhoudsplicht van kunstwerken	16
7.3	Groot onderhoud.....	17
8	Leggerbeheer	18
8.1	Wijzigingen door menselijk ingrijpen	18
8.2	Wijzigingen door natuurlijke invloeden	18
8.3	Toetsing van vastgestelde leggegevens bij normwijziging.....	19

1 Inleiding

Dit document beschrijft de functie van de legger wateren van Waterschap Rivierenland, hoe de legger is opgebouwd en welke afwegingen en keuzes er zijn gemaakt bij het opstellen van deze legger.

1.1 *Waarom een legger?*

Waterschap Rivierenland is als beheerder van de wateren op grond van artikel 5.1 van de Waterwet verplicht een normatieve legger vast te stellen, waarin is omschreven waaraan wateren naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen. Onderdeel van de legger is een overzichtskaart waarop de ligging van waterstaatswerken en daaraan grenzende beschermingszones staat aangegeven. De legger op grond van de waterwet is de “normatieve legger”.

Naast de legger op grond van de Waterwet is er ook een onderhoudslegger. De grondslag hiervoor is artikel 78, tweede lid van de Waterschapswet. De onderhoudslegger bevat de aanwijzing van onderhoudsplichtigen en de onderhoudsverplichtingen binnen het waterschapsgebied.

De hybride legger wateren van Waterschap Rivierenland is samengesteld uit de normatieve legger wateren en de onderhoudslegger wateren. Als we spreken over de legger wateren wordt de hybride legger wateren bedoeld.

1.2 *Van Waterwet naar Omgevingswet*

Sinds eind 2009 is de Waterwet de grondslag voor het integraal waterbeheer. Het is één van de 26 wetten die op een nog nader te bepalen datum op zal gaan in de Omgevingswet. De Omgevingswet biedt één grondslag voor omgevingswaarden, één planstelsel en (algemene) regels voor activiteiten en besluitvorming over projecten. De wet introduceert een aantal nieuwe instrumenten. Een van deze instrumenten voor de waterschappen is de waterschapsverordening. Deze vervangt de Keur en de algemene regels. Een ander gevolg van de Omgevingswet is dat de regels over onderhoudsplichten in een aparte verordening worden opgenomen: de Onderhoudsverordening wateren en waterkeringen.

Wanneer de Omgevingswet in werking treedt, gaat de grondslag van de normatieve legger over van artikel 5.1 van de Waterwet naar artikel 2.39 Omgevingswet. Daarnaast wordt de Keur vervangen door de Waterschapsverordening en de Onderhoudsverordening wateren en waterkeringen Waterschap Rivierenland 2022.

De zonering van de waterstaatswerken en beschermingszones wordt onder de Omgevingswet niet langer in de legger opgenomen maar aangewezen in de Waterschapsverordening. Onder de Omgevingswet is een waterstaatswerk en een beschermingszone een beperkingengebied. In de Waterschapsverordening staan alle regels die bepalen welke activiteiten waar in ons beheergebied mogen plaatsvinden en onder welke voorwaarden.

1.3 *Doel van dit document*

Het doel van dit document is tweeledig:

1. Het weergeven van de functie en positie van de legger in relatie tot het juridisch beheer en onderhoud van het watersysteem;
2. Het vastleggen van de uitgangspunten en de wijze waarop wateren en kunstwerken in de legger zijn opgenomen.

2 Definities

In deze legger en de daarop berustende bepalingen wordt, tenzij anders bepaald, verstaan onder:

1. Aangrenzend eigenaar: de kadastrale eigenaar van het perceel gelegen binnen 1 meter vanaf de grens van het waterstaatswerk.
2. Bergingsgebied: gebied waaraan op grond van deze wet een functie voor waterstaatkundige doeleinden is toegeëld, niet zijnde een oppervlaktewaterlichaam of onderdeel daarvan, dat dient ter verruiming van de bergingscapaciteit van een of meer watersystemen en dat ook als bergingsgebied op de legger is opgenomen.
3. Buitenkruin: de boveninsteek van een waterkering aan de kant van het water dat moet worden gekeerd.
4. Ondersteunend kunstwerk: een civieltechnisch werk ter ondersteuning van het watersysteem, zoals een: duiker, brug, stuw, vaste dam, sifon, oeververdediging, gemaal of sluis.
5. Landelijk gebied: de gebieden gelegen buiten de bebouwde kommen, binnen het beheergebied van het waterschap.
6. Leggerafmetingen: de minimaal noodzakelijke afmetingen van een waterstaatswerk om aan de waterstaatkundige functies te kunnen voldoen, zowel waterkwantiteit als (ecologische) waterkwaliteit en indien van toepassing de vaarwegfunctie.
7. Onderhoudsverplichting: de aansprakelijkheid voor het onderhoud en de instandhouding van waterstaatswerken, conform de in de legger wateren opgenomen ligging, constructie en leggerafmetingen.
8. Onderhoudsplichtigen: natuurlijke personen of rechtspersonen die verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van waterstaatswerken.
9. Ontwerplegger: de legger, waarin alle verwerkte wijzingen die nog niet zijn vastgesteld in zijn opgenomen.
10. Oppervlaktewaterlichaam: samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, alsmede de bijbehorende bodem, oevers en, voor zover uitdrukkelijk aangewezen krachtens de Waterwet, drogere oevergebieden, alsmede flora en fauna.
11. Peil-/debiet regulerend kunstwerk: kunstwerk waarbij het waterpeil en/of de omvang van het debiet door de mens handmatig of geautomatiseerd kan worden gewijzigd.
12. Projectplan: het projectplan als bedoeld in artikel 5.4 van de Waterwet.
13. Stedelijk gebied: de bebouwde kommen gelegen in het gebied van het waterschap.
14. Vaarwegbeheer: de aanleg en instandhouding van de infrastructuur voor de scheepvaart. De beheerder heeft als taak ervoor te zorgen dat de desbetreffende waterstaatsobjecten blijven beantwoorden aan de specifieke doelstellingen en eisen van de scheepvaart.
15. Wateren: oppervlaktewaterlichamen in het kader van de Waterwet.
16. Waterstaatswerk: oppervlaktewaterlichaam, bergingsgebied, waterkering of ondersteunend kunstwerk, inclusief bijbehorende onderhoudsstroken, dat als zodanig in de legger is aangegeven, tenzij dat werk is vrijgesteld van opneming in de legger als bedoeld in artikel 2.39 Omgevingswet.
17. Onderhoudsverordening: verordening van het waterschap op grond van artikel 56 en 59 van de Waterschapswet.

3 Wettelijk kader

3.1 Wet en regelgeving

In het Reglement voor Waterschap Rivierenland is bepaald dat Waterschap Rivierenland onder andere de zorg voor de waterhuishouding in zijn beheersgebied tot taak heeft. In verband met deze taak, die door de provincies Zuid-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant aan het waterschap is opgedragen, is het waterschap op grond van artikel 5.1 van de Waterwet en artikel 78 van de Waterschapswet verplicht een legger vast te stellen.

3.1 Waterwet

Het eerste lid van artikel 5.1 bepaalt dat de beheerder zorg draagt voor de vaststelling van een legger, waarin is omschreven waaraan waterstaatswerken naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen. Dit impliceert dat waterstaatswerken waaraan geen eisen worden gesteld, niet in de legger behoeven te worden opgenomen. Het woord “moeten” in het desbetreffende artikel geeft aan dat in de legger de normatieve toestand moet worden vastgelegd.

Op basis van de Waterwet hebben provinciale staten van voormelde provincies in de Waterverordening Waterschap Rivierenland nadere voorschriften gesteld ten aanzien van de inhoud en vorm van de legger. Het gaat hier om de verplichting tot het vaststellen van dwarsprofielen van oppervlaktewaterlichamen die in beheer zijn bij het waterschap, en een omschrijving van de ondersteunende kunstwerken en de bijzondere constructies die deel uitmaken van de oppervlaktewaterlichamen in beheer van het waterschap.

3.1.1 Vaarwegbeheer

De Waterwet beoogt te bewerkstelligen dat landsdekkend is vastgelegd wie belast is met het beheer van watersystemen, waaronder ook het vaarwegbeheer. Hiertoe is in de Waterwet bepaald, dat voor de niet bij het Rijk in beheer zijnde watersystemen of onderdelen daarvan bij provinciale verordening beheerders worden aangewezen.

Waterschap Rivierenland is door de provincie aangewezen als vaarwegbeheerder. Om de vaarwegfunctie van vaarwegen te kunnen waarborgen zijn de eisen die de scheepvaart stelt aan de waterdiepte en –breedte opgenomen als leggerafmetingen. Het opstellen van een aparte vaarweglegger is dan ook niet perse noodzakelijk.

3.2 Waterschapswet

In artikel 78, lid 2 van de Waterschapswet staat dat het algemeen bestuur de legger vaststelt waarin onderhoudsplichtigen of onderhoudsverplichtingen worden aangewezen. In de hier genoemde legger wordt dus niet de normatieve toestand van waterstaatswerken beschreven, maar wijst het waterschap aan wie wat moet onderhouden. Met het vaststellen van de onderhoudsverplichting kan het gerealiseerde leggerprofiel of kunstwerk in stand worden gehouden.

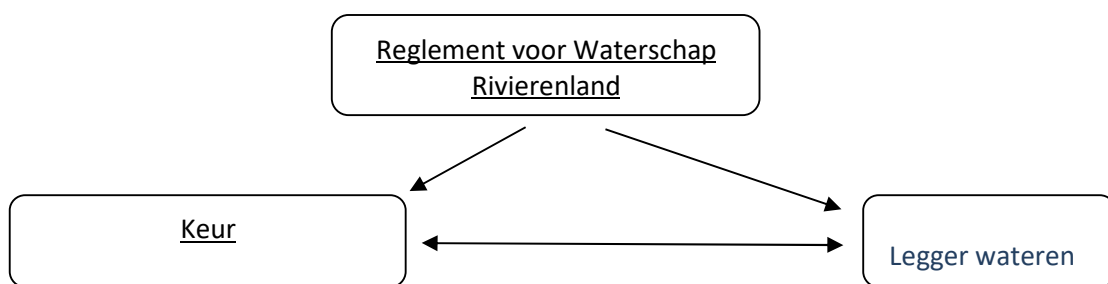
3.3 Keur Waterschap Rivierenland 2014

In de Keur (dit is een verordening van het waterschap) staan de gebods- en verbodsbepalingen beschreven, die van toepassing zijn op de waterstaatswerken die in de legger zijn vastgelegd. Zo is in de legger opgenomen wie verantwoordelijk is voor het onderhoud aan een waterstaatswerk en staat in de Keur wat het onderhoud inhoudt.

Op basis van de verbodsbepalingen van de Keur en daarbij behorende beleidsregels toetst het waterschap of geplande ingrepen met betrekking tot de in de legger vastgelegde waterstaatswerken

worden toegestaan. De ingrepen die met goedkeuring van het waterschap zijn aangelegd, worden als vast te stellen leggerwijziging opgenomen in een ontwerplegger. Een gewijzigd waterstaatswerk en/of beschermingszone wordt in de legger vastgelegd, waarmee de nieuwe situatie door de Keur wordt beschermd.

De Keur van Waterschap Rivierenland en de legger vormen samen de instrumenten waarmee het waterschap zijn taakuitoefening kan waarborgen als het gaat om veiligheid, berging en aan- en afvoer van water.

Kort samengevat:

de Keur bevat regels, en de legger bepaalt waar welke regels van toepassing zijn. De Keur en de legger zijn dus onlosmakelijk met elkaar verbonden en zijn onmisbare instrumenten voor het waterschap om een goed functionerend watersysteem te kunnen garanderen.

4 De legger wateren en de begrippen

De legger wateren is één register waarin de verplichtingen uit de Waterwet, de Waterschapswet en provinciale Waterverordening waterschap Rivierenland zijn verwerkt. In de legger wateren bevat alle informatie van de oppervlaktewaterlichamen, bergingsgebieden en de daarin aanwezige kunstwerken samengevoegd tot één geheel. De legger wateren is daarmee een hybride legger.

De normatieve situatie, voorgeschreven in de Waterwet, wordt in de legger wateren opgenomen nadat deze ook daadwerkelijk is aangelegd of aanwezig is. Volgens de Waterschapswet is er namelijk sprake is van een onderhoudsplicht en niet van een realisatieplicht.

De legger is een register die anderen en het waterschap inzage geven in de taken van het waterschap over het beheer en onderhoud van de in de legger opgenomen waterstaatswerken. Het gaat hierbij om de beheertaken en onderhoudsplichten van het waterschap en om de onderhoudsplichten van derden waarop het waterschap toezicht uitoefent.

Conclusie: de legger is een register:

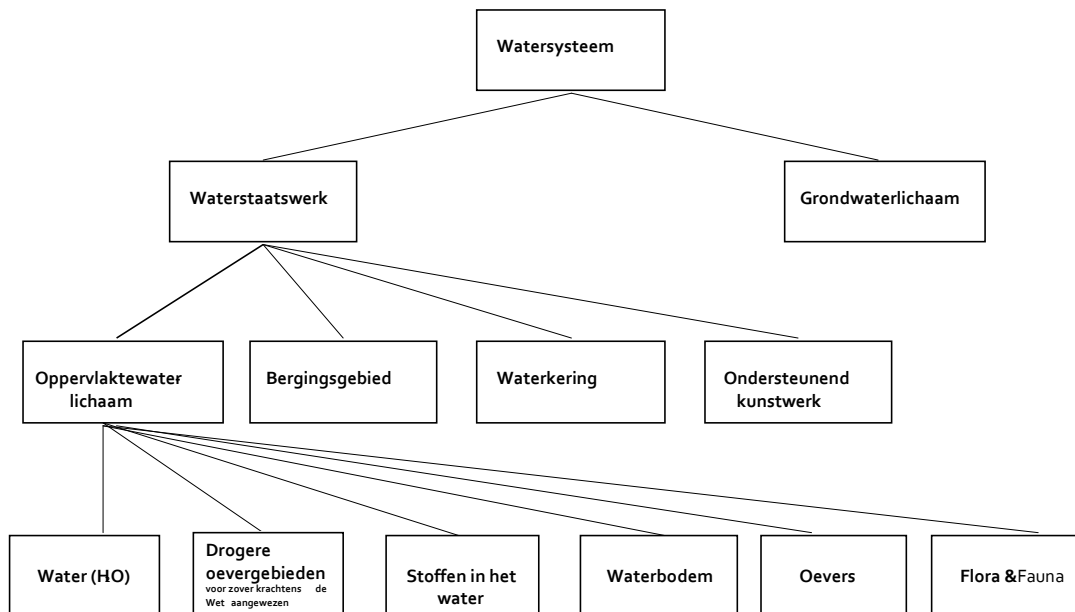
- waarin de ligging en minimale afmetingen van de in stand te houden waterstaatswerken zijn vastgelegd;
- waarin de onderhoudsplichten en de onderhoudsplichtigen zijn vastgelegd;
- waarin de waterstaatswerken zijn opgenomen waarop het regime van de waterschapskeur van toepassing is.
- waaraan de onderhoudstoestand kan worden getoetst, zodat doelmatig onderhoud mogelijk wordt gemaakt.

4.1 Waterstaatswerken in de legger wateren

De onderstaande waterstaatswerken zijn in de legger wateren opgenomen:

1. Oppervlaktewaterlichamen onderverdeeld in de statussen:
primair water; secundair water; tertiair water.
2. Bergingsgebieden
3. Ondersteunende kunstwerken:
aquaduct; bodemval; brug; duiker; gemaal; inspectieput; sifon; sluis; stuw; vaste dam;
vispassages; verticale oeververdedigingsconstructie (damwanden/ betuiningen enz) als deze behoren tot de leggerafmetingen van het oppervlaktewaterlichaam.

Begrippenkader Omgevingswet

4.2 Eigenschappen van waterstaatswerken

Per waterstaatswerk wordt het volgende vastgelegd:

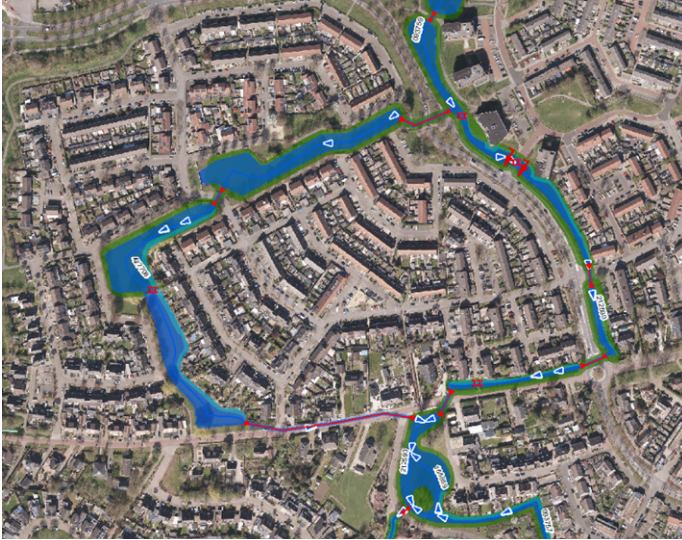
1. een unieke identificatiecode;
2. de onderhoudsplichten en onderhoudsplichtigen;
3. de geografische ligging van het waterstaatswerk inclusief beschermingszones;
4. de leggerafmetingen .

4.3 Ligging van waterstaatswerken

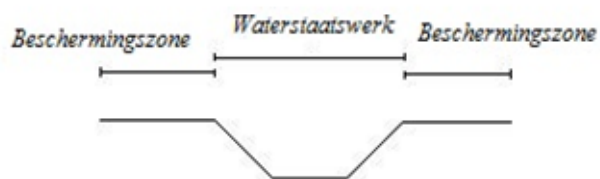
In de legger wateren is de ligging van de waterstaatswerken vastgelegd op basis van landmeetkundige meting. De geografische ligging is daarbij minimaal gelijk aan de nauwkeurigheidseisen van de BGT. Omdat bij het wijzigen van de ligging van een waterstaatswerk ook de onderhoudsverplichting mogelijk wijzigt, dient voor het aanpassen van de ligging de legger te worden aangepast.

4.3.1 Oppervlaktewaterlichamen

De contouren van oppervlaktewaterlichamen worden tweedimensionaal vastgelegd in de legger wateren. Bij waterlichamen en bergingsgebieden worden deze contouren begrensd door de boveninsteken van het betreffende object.

Waterschap Rivierenland wijst doorgaans bij waterstaatswerken een beschermingszone aan. De breedte van deze zones is afhankelijk van de status van het water (zie hiervoor 'Overzicht omvang beschermingszones') en de wijze waarop doelmatig onderhoud kan plaatsvinden.

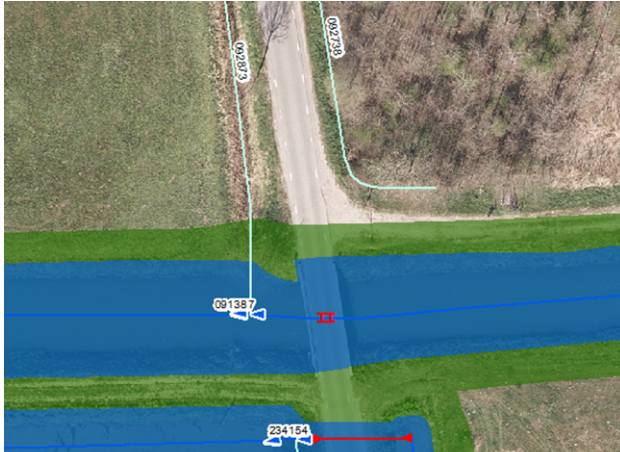
4.3.2 Ondersteunende kunstwerken

Om inzicht te geven in het functioneren van hete watersysteem zijn naast de contouren van oppervlaktewaterlichamen ook de daarin aanwezige ondersteunende kunstwerken, opgenomen in de legger wateren weergegeven.

Het gaat hierbij om de volgende ondersteunende kunstwerken:

- Bruggen. De contouren van een brug, gelegen binnen de contouren het oppervlaktewaterlichaam, worden als waterstaatswerk vastgesteld

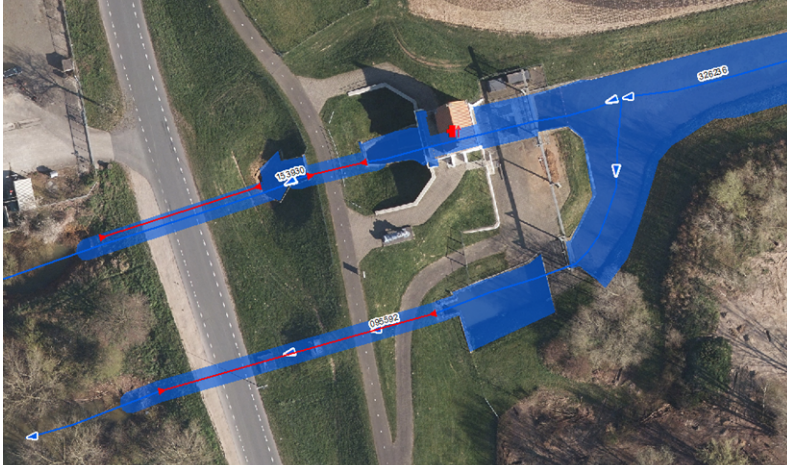

- Duikers in toegangsdammen en sifons. De contouren van dit type waterstaatswerk worden begrensd door de lengte van de duiker en een standaardbreedte van vier meter. De middenlijn van deze breedte is daarbij gelegen op de aslijn van de duiker of sifon.

- Gemalen en sluizen. De contouren van dit type waterstaatswerken worden begrensd door maximaal de contouren van het object en minimaal door de lengte van het object op de aslijn van het oppervlaktewaterlichaam en de breedte van het oppervlaktewaterlichaam.

4.4 Beschermingszones

4.4.1 Beschermingszones bij primaire wateren

Beschermingszones bij primaire wateren zijn vooral bedoeld om onderhoud te kunnen uitvoeren aan de watergang, deze wateren toegankelijk te houden voor het uitvoeren van inspecties en ter voorkoming van instabiele oevers. De beschermingszones worden altijd aan beide zijden van een primair water in de legger opgenomen.

Om de gedoogplichten evenredig te verdelen tussen de aangrenzende eigenaren, wordt het onderhoud door het waterschap, daar waar mogelijk, beurtelings aan beide zijden van de watergang uitgevoerd. Dit betekent dat in het landelijk gebied in principe aan beide zijden van een watergang een beschermingszone wordt aangewezen om de toegang tot de wateren te kunnen waarborgen en het onderhoud te kunnen uitvoeren.

Bij de wateren in het stedelijk gebied is het uitgangspunt van onderhoud vanaf beide zijden niet altijd uitvoerbaar of wenselijk. Doordat in deze legger beschermingszones afzonderlijk worden weergegeven is maatwerk mogelijk. Het doel daarbij is om geen onnodige beperkingen op te leggen.

Op verzoek van belanghebbende eigenaren kan de omvang van bestaande beschermingszones worden herzien. Uitgangspunt hierbij is dat de gedoogplichten evenredig wordt verdeeld en dat doelmatig onderhoud blijft gewaarborgd. In beginsel is er altijd een beschermingszone van minimaal één meter breed aanwezig, ook als het onderhoud varend wordt uitgevoerd. Deze zone is nodig om enerzijds de stabiliteit van het talud te kunnen waarborgen, terwijl anderzijds altijd ruimte nodig is voor handmatig onderhoud of reparatie.

4.4.2 Beschermingszones bij secundaire wateren

Beschermingszones bij secundaire wateren zijn vooral bedoeld om deze wateren toegankelijk te houden voor het uitvoeren van inspecties en ter voorkoming van instabiele oevers. De beschermingszones worden altijd aan beide zijden van een secundaire watergang in de legger opgenomen.

4.4.3 Overzicht omvang beschermingszones

Beschermingszones wateren worden aangewezen bij het opnemen van het water in de legger. Als het water qua ligging wijzigt door bijvoorbeeld oeverafkalving, een aanpassing in de BGT of anders blijft de ligging van het waterstaatswerk en de beschermingszones vastgesteld in de legger ongewijzigd, waardoor vastgesteld maatwerk intact blijft. Als het water verbreed, wordt de beschermingszone smaller. Het water meandert als het ware door de beschermingszone. Als dit nadelige consequenties heeft voor bijvoorbeeld de rijroutes, wordt ingegrepen.

Status	Omvang standaard beschermingszones
Primair water	Variërend, minimaal 1 meter en afhankelijk van het gebied standaard 4 of 5 of 7 meter breed
Primair water, zijnde boezem wateren en de bevaarbare Linge	Vanaf de insteek van het water tot aan de buitenkruin van de kade / boezemkade.
Secundair water	Minimaal 1 meter breed
Secundair water (bermsloten)	Minimaal 1 meter breed
Tertiair water	geen
Tertiair water, (bermsloten)	Minimaal 1 meter breed

5 Statustoekenning oppervlaktewaterlichamen

5.1 *Waarom een status*

Om oppervlaktewaterlichamen adequaat te kunnen beheren wordt er onderscheid gemaakt in de functie en het belang. Dit onderscheid wordt aangegeven met een status. Het waterschap kan hier vervolgens de inzet van mens, middelen en regels op afstemmen.

5.2 *Uitgangspunten*

De uitgangspunten bij het toekennen van een status van oppervlaktewaterlichamen in de legger zijn:

- een eenduidige benaming van oppervlaktewaterlichamen met dezelfde functie / belang in het watersysteem;
- geen overbodige verplichtingen. Bij de vaststelling van een status van een oppervlaktewaterlichaam in de legger wateren zijn namelijk de onderhoudsverplichtingen volgens Onderhoudsverordening water en keringen Waterschap Rivierenland 2022 erop van toepassing

5.3 *Uniforme statustoekenning*

Voor het toekennen van een status aan een oppervlaktewaterlichamen moet het belang ervan in beeld worden gebracht. Dit belang wordt duidelijk door de effecten te bekijken die zouden ontstaan als het betreffende oppervlaktewaterlichamen er niet meer zou zijn. Het vervallen van de mogelijkheid om water aan te voeren, af te voeren en/of te bergen in combinatie met de omvang van het gebied dat hierdoor schade ondervindt, is bepalend bij het beoordelen van het belang van een water. Het belang wordt aangegeven met een viertal statussen, zijnde: primair-, secundair-, tertiair of overig water. Oppervlaktewaterlichamen met de status 'overige water' worden niet in de legger wateren opgenomen.

Bij het toekennen van een status aan een oppervlaktewaterlichamen wordt het principe toegepast dat een oppervlaktewaterlichamen met een hoger waterhuishoudkundig belang nooit op oppervlaktewaterlichamen met een lager waterhuishoudkundig belang afstroomt en dat wateren een samenhangend c.q. een aaneengesloten stelsel vormen. Om uniform een status aan een water tot te kennen zijn de hieronder weergegeven criteria opgesteld.

Bij het toekennen van een status wordt tevens onderscheid gemaakt tussen oppervlaktewaterlichamen gelegen in het binnen of buiten de bebouwde kom.

In de landelijke gebruikte administratieve systemen wordt de status van een watergang vaak opgenomen als categorie van een watergang.

5.3.1 Criteria statustoekenning oppervlaktewaterlichamen gelegen buiten de bebouwde kom

Status toekenning buiten de bebouwde kom	
Status water	Criteria
Primair water	<ul style="list-style-type: none"> – Wateren met een belangrijke regionale aan- of afvoerfunctie (criterium: groter dan 50 ha bruto afwaterend oppervlak); – Wateren waarin zich een peil-/debietregulerend kunstwerk bevindt (knijpvoorzieningen worden niet gezien als regelbaar kunstwerk).; – Wateren met een regionale bergingsfunctie; – Wateren waarin zich een riooloverstort bevindt; – Een water met een belangrijke functie in de afvoer van kwelwater t.b.v de stabiliteit van een kering; – Water met belangrijke nevenfuncties, bijvoorbeeld water met een hoog ecologisch potentieel of een vaarweg. <p>Indien een water aan één van de bovengenoemde omschrijvingen voldoet, zal het waterschap dit water aanwijzen als primair water. <u>Dit zijn de belangrijkste oppervlaktewaterlichamen wateren voor het watersysteem.</u></p>
Secundair water	<ul style="list-style-type: none"> – Wateren met een belangrijke lokale afwaterende functie (criterium: tussen de 20 en 50 ha bruto afwaterend oppervlak). Het gaat hier bijvoorbeeld om wateren die de samenvoeging vormen van twee of meer wateren of wateren met meer dan twee belanghebbende eigenaren; – Een water met een belangrijke landbouwkundige functie (hoogwaardige landbouw); – Wateren waarbij in het gebied alternatieve afvoerwegen ontbreken. <p>Indien een water aan één van de bovengenoemde omschrijvingen voldoet, zal het waterschap dit water aanwijzen als secundair water. <u>Deze wateren zijn van minder belang voor het systeem dan primaire wateren.</u></p>
Tertiair water	<ul style="list-style-type: none"> – Wateren met voornamelijk een waterbergende functie (criterium: tot 20 ha bruto afwaterend oppervlak). Deze bergingsfunctie is in het algemeen alleen voor het waterschap relevant bij wateren met een bovenbreedte van minimaal 1,5 meter. Er zijn uitzonderingen. <p><u>Deze wateren hebben een gering belang voor het watersysteem.</u></p>
Overige water	<ul style="list-style-type: none"> – Wateren, zoals greppels, waarin weliswaar water kan worden vastgehouden, maar van ondergeschikt belang zijn voor het waterbeheer. <p><u>Deze wateren zijn vanwege het te geringe belang voor het watersysteem niet opgenomen in de legger. Ze kunnen worden geregistreerd in het beheerregister</u></p>

5.3.2 Criteria statustoekenning oppervlaktewaterlichamen gelegen binnen de bebouwde kom

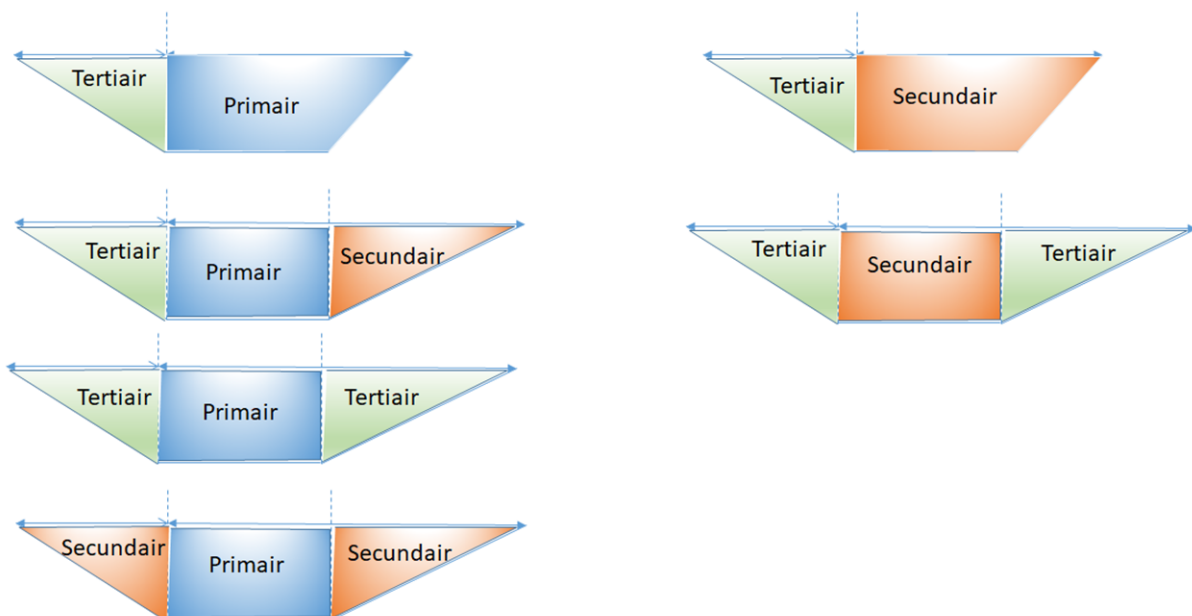
Status toekenning binnen de bebouwde kom	
Status water	Criteria
Primair water	<ul style="list-style-type: none"> – Wateren met een belangrijke aan- of afvoerfunctie (criterium: groter dan 25 ha bruto afwaterend oppervlak); – Wateren waarin zich een peil-/debietregulerend kunstwerk bevindt (knijpvoorzieningen worden niet gezien als regelbaar kunstwerk). – Wateren met riooloverstorten.; – Wateren met lozingspunten van hemelwaterafvoeren (criterium vanaf 2 ha afgekoppeld bruto verhardoppervlak); – Een water met een belangrijke functie in de afvoer van kwelwater; – Water met belangrijke nevenfuncties, bijvoorbeeld water met een hoog ecologisch potentieel of een vaarweg. <p>Indien een water aan één van de bovengenoemde omschrijvingen voldoet, zal het waterschap dit water aanwijzen als primair water. <u>Dit zijn de belangrijkste oppervlaktewaterlichamen wateren voor het watersysteem.</u></p>
Secundair water	<ul style="list-style-type: none"> – Alle andere afwaterende wateren in het stedelijk gebied (criterium: tot 25 ha bruto afwaterend oppervlak); – Ontwaterende wateren; – Wateren met alleen een bergende functie (bijv. wadi's). <p><u>Deze wateren zijn van minder belang voor het systeem dan primaire wateren.</u></p>
Tertiair water	<p>In stedelijk gebied worden geen tertiaire wateren aangewezen, omdat:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de risico's in het stedelijk gebied relatief hoog zijn; – het tegengaan van verontdieping en verlanding in het stedelijk gebied belangrijk is voor de waterkwaliteit in het stedelijk gebied. Een tertiaire -status geeft daarvoor geen bescherming; – beleving van water belangrijk is in stedelijk gebied, dus het onderhoud moet goed worden geregeld. Een tertiaire status biedt daarvoor weinig mogelijkheden. <p><u>Deze wateren, gelegen binnen de bebouwde kom worden niet in de legger opgenomen</u></p>
Overige water	<ul style="list-style-type: none"> – Geïsoleerde wateren. <p><u>Deze wateren zijn vanwege het te geringe belang voor het watersysteem niet opgenomen in de legger. Ze kunnen wel worden geregistreerd in het beheerregister.</u></p>

5.4 Meerdere statussen op één oppervlaktewaterlichaam

Om geen overbodige onderhoudsplichten en/of beperkingen op te leggen is het, wanneer het aanwezige oppervlaktewaterlichaam groter is dan de normatieve afmetingen, mogelijk om binnen het dwarsprofiel meerdere statussen aan één water toe te kennen. Het is dan toegestaan om aan de oevers of aan eventuele inhammen van een oppervlaktewaterlichaam een lager status toe te kennen. In onderstaande figuur ligt er naast de primaire watergang eenzijdig een strook secundair water.

Voorbeelden van mogelijke combinaties van statussen zijn:

6 De afmetingen van waterstaatkundige voorzieningen

Voor de vast te leggen leggerafmetingen van de waterstaatswerken zijn normen en de voorschriften opgesteld voor het waterschap. Op basis van deze normen en voorschriften moeten de wateren worden ingericht. Uitgangspunt is het voorkomen en tegengaan van wateroverlast.

Vervolgens wordt bij het bepalen van de leggerafmetingen van wateren rekening gehouden met:

- de aanwezige bodemopbouw;
- de ecologische functie;
- de eventuele vaarwegfunctie;
- de frequentie en wijze waar mee het onderhoud wordt uitgevoerd.

6.1 Leggerafmetingen primaire wateren

Voor oppervlaktewaterlichamen met de status 'primair water' zijn er om de circa 250 meter leggerafmetingen bepaald en vastgelegd in dwarsprofielen. Bij het bepalen van deze leggerafmetingen is rekening gehouden met de reguliere aanwas van baggerspecie binnen het dwarsprofiel. Daarbij wordt uitgegaan van de uitvoering van buitengewoon onderhoud volgens het meerjaren baggerprogramma.

6.2 Leggerafmetingen secundaire wateren

Voor oppervlaktewaterlichamen met de status 'secundair water' zijn eveneens leggerafmetingen bepaald. Gebied specifiek wordt daarbij echter een onderscheidt gemaakt. Voor de secundaire wateren gelegen in de gebieden Alblasserwaard en Vijfheerenlanden is, vanwege de ligging in het veenweiden gebied, een standaard leggerprofielen vastgesteld.

Dit standaard profiel heeft taludhellingen van 1 : 1,5, een bodemdiepte van 0,50 m t.o.v. het vastgestelde zomerpeil en een bovenbreedte gelijk aan de op de legger vastgestelde breedte van het waterstaatswerk. Voor de secundaire wateren gelegen in het veenweidegebied, met een bovenbreedte tot 3 meter, geldt echter een bodemdiepte van 0,30 m t.o.v. het vastgestelde zomerpeil. Het standaard profiel dient vrij te zijn van bagger en behoeft nooit dieper te worden gebaggerd dan de vaste bodem.

Voor de overige secundaire wateren zijn, net als bij de primaire wateren, om de circa 250 meter leggerafmetingen bepaald en vastgelegd in dwarsprofielen. Ook bij het bepalen van deze leggerafmetingen is rekening gehouden met de reguliere aanwas van baggerspecie binnen het dwarsprofiel. De controle op het in stand houden van de leggerafmetingen vindt plaats tijdens de diepteschouw.

6.3 Leggerafmetingen tertiaire wateren

Voor oppervlaktewaterlichamen met de status 'tertiair water' zijn eveneens leggerafmetingen bepaald. Gebied specifiek wordt daarbij echter ook onderscheidt gemaakt. Voor de tertiaire wateren gelegen in de gebieden Alblasserwaard en Vijfheerenlanden is, vanwege de ligging in het veenweiden gebied, ook een standaard leggerprofielen vastgesteld.

Dit standaard profiel heeft taludhellingen van 1 : 1,5, een bodemdiepte van 0,20 m t.o.v. het vastgestelde zomerpeil en een bovenbreedte gelijk aan de op de legger vastgestelde breedte van het waterstaatswerk. Het standaard profiel dient vrij te zijn van bagger en behoeft nooit dieper te worden gebaggerd dan de vaste bodem.

Voor de overige tertiaire wateren kunnen leggerafmetingen zijn bepaald en vastgelegd in dwarsprofielen om de bergingscapaciteit van het water te kunnen waarborgen. Wanneer er leggerafmetingen specifiek voor een water zijn vastgesteld, geldt dat daarbij eveneens rekening is gehouden met de aanwas van baggerspecie binnen het vastgestelde profiel.

7 De onderhoudsplicht en onderhoudsplichtigen

Om het functioneren van waterstaatswerken te kunnen waarborgen, kan in de legger voor elk waterstaatswerk een onderhoudsplichtige worden aangewezen. De legger wateren biedt daarom ook aan burgers duidelijkheid over de onderhoudsplicht van een bepaald water of kunstwerk. Meningsverschillen over wie het onderhoud uitvoert worden hiermee voorkomen.

Voor wateren is de onderhoudsplicht gekoppeld aan de status van het oppervlaktewaterlichaam. Voor de daarin gelegen ondersteunende kunstwerken wordt een onderhoudsplichtigen aangewezen. Degene die als onderhoudsplichtige is aangewezen, is verantwoordelijk voor het conform de leggerafmetingen in stand houden van het waterstaatswerk. Dit betekent het plegen van gewoon en/of buitengewoon onderhoud van het aangewezen waterstaatswerk.

Een onderhoudsplichtige kan een onderhoudsovereenkomst aangaan met derden om het voorgeschreven onderhoud uit te laten voeren. De onderhoudsplichtige blijft echter volledig zelf verantwoordelijk.

7.1 De onderhoudsplicht voor en bergingsgebieden

De onderhoudsplichtige is opgenomen op de leggerkaart, richtlijnen voor het toekennen van de onderhoudsplicht voor wateren en bergingsgebieden staan in onderstaande tabel.

Status	Onderhoudsplichtige	Richtlijn onderhoudsplichten
Primair water	Waterschap	Gewoon en buiten gewoon onderhoud
Primair water gedeeld onderhoud	Waterschap	Gewoon en buitengewoon onderhoud van de slootbodem.
	Aangrenzende eigenaar	Gewoon onderhoud van het talud gerekend vanaf de insteek tot de teen van het onderwatertalud
Secundair water	Eigenaar en aangrenzende eigenaar	Gewoon en buiten gewoon onderhoud
Secundair water Bermsloot	Waterschap	Gewoon en buiten gewoon onderhoud
Tertiair water Bermsloot	Waterschap	Gewoon en buiten gewoon onderhoud
Tertiair water met een standaard of specifiek leggerprofiel	Eigenaar	Buiten gewoon onderhoud
Bergingsgebied met een specifiek leggerprofiel	Eigenaar en aangrenzende eigenaar	Gewoon en buiten gewoon onderhoud

7.2 De onderhoudsplicht van kunstwerken

De onderhoudsplicht bij kunstwerken is verdeeld in de twee groepen:

1. het openhouden van het doorstroomprofiel. Hierbij geldt dat de onderhoudsplichtige van het oppervlaktewaterlichaam het doorstroomprofiel vrij moet houden van ruigte en bagger;
2. het constructief onderhoud aan het kunstwerk. Hierbij geldt dat vastgestelde onderhoudsplichtigen verantwoordelijk is voor het in een goede staat van onderhoud houden van het kunstwerk, conform de leggerafmetingen.

7.3 Groot onderhoud

Om het groot onderhoud efficiënt aan te kunnen pakken is het van belang te weten wat de minimum benodigde afmetingen zijn van een waterstaatswerk. Door de feitelijke situatie te vergelijken met de in de leggerafmetingen is de noodzaak van het groot onderhoud te bepalen.

Door het vaststellen van leggerafmetingen van waterstaatswerken die niet door het waterschap worden onderhouden, heeft het waterschap, juridisch gezien, de mogelijkheid controles uit te voeren op de instandhouding van deze werken. Met behulp van de leggerafmetingen wordt aangegeven wat minimaal door de onderhoudsplichtigen in stand moet worden gehouden. De leggerprofielen profielgegevens vormen hiermee ook de basis van de diepteschouw.

8 Leggerbeheer

Het doel van leggerbeheer is het zo actueel mogelijk houden van leggergegevens in een vastgestelde legger. Wijzigingen aan waterstaatswerken, zoals het dempen en het graven van nieuwe wateren, de aanleg of wijziging van duikers vinden namelijk dagelijks plaats en kunnen pas worden beschermd als deze zijn opgenomen in de legger. Past dan geldt de onderhoudsplicht.

Welke wijzigingen zijn er:

Het wijzigingen van leggergegevens moet plaatsvinden als gevolg van:

1. menselijk ingrijpen, zoals het dempen of verleggen van wateren enz;
2. natuurlijke invloeden, zoals: maaiveld daling (i.v.m. de drooglegging), erosie en sedimentatie van waterbodem (i.v.m. het doorstroom- / bergingsprofiel) enz;
3. het wijzigingen van normen waarop leggerprofielen worden bepaald.

8.1 Wijzigingen door menselijk ingrijpen

Wijzigingen als gevolg van menselijk ingrijpen worden geregeld door middel van vergunningverlening, de afhandeling van meldingen binnen het kader van de Waterschapsverordening Waterschap Rivierenland. Wanneer het waterschap kan instemmen met de geplande wijziging, worden de leggerafmetingen voorgeschreven.

Voor de aanleg of het wijzigen van waterstaatswerken door het waterschap zelf moet het waterschap conform de Omgevingswet een projectbesluit of een vergunning eigenwerk opstellen en ter visie leggen. Door dit in combinatie te doen met de Waterschapswet legger is voor alle belanghebbenden duidelijk welke beheerbepalingen van kracht zullen zijn na voltooiing van het project en kan tijdens de voorbereiding van het project nog rekening worden gehouden met de eventuele zienswijze op de nieuwe leggerdata.

Uitgevoerde wijzigingen moeten worden ingemeten. De ingewonnen meetgegevens neemt waterschap in het beheerregister op. Als het waterstaatswerk conform de eisen van het waterschap is uitgevoerd, worden de leggergegevens in de “ontwerplogger” opgenomen en vervolgens ter visie gelegd. Daarna vindt vaststelling van de legger plaats.

8.2 Wijzigingen door natuurlijke invloeden

Wijzigingen aan wateren als gevolg van natuurlijke invloeden kunnen reden zijn de afmetingen, zoals vastgelegd in de legger, te wijzigen. Door de leggergegevens te toetsen aan de actuele afmetingen kunnen de natuurlijke invloeden in beeld worden gebracht. Een van de volgende vier situaties kan zich dan voordoen:

1. De actuele afmetingen voldoen aan de leggerafmetingen. Dit betekent dat de actuele afmetingen gelijk zijn aan die in de legger vermeld staan en dat er geen verder actie hoeft plaats te vinden;
2. De actuele afmetingen zijn groter dan de leggerafmetingen. Dit betekent dat er sprake is van overdimensie. Het waterschap kan het onderhoud eventueel extensiever uit laten voeren. Vanuit het oogpunt van het waterkwantiteitsbeheer mag er dan meer begroeiing /ruigte in het water aanwezig zijn;
3. De actuele afmetingen zijn kleiner dan die in de legger staan vermeld. Er is sprake van een achterstallig onderhoud. Dit betekent dat het waterschap in actie moet komen om het knelpunt weg te nemen;
4. Er zijn geen actuele meetgegevens. Om de legger actueel te houden moeten actuele meetgegevens worden opgenomen. Met name de resultaten van revisiemetingen kunnen

hiervoor worden gebruikt. Alle meetwerken waarbij actuele profielen worden gemeten, dienen te worden vastgelegd. Zo kunnen op basis van “een werk met werk situatie” de meest actuele gegevens worden vastgelegd. Indien er geen actuele gegevens beschikbaar zijn, wordt er in eerste instantie van uitgegaan dat het actuele profiel voldoet aan dat van de legger. Als in de praktijk blijkt dat het watersysteem echter niet voldoet, bijvoorbeeld omdat er sprake is van wateroverlast of een watertekort, dan moet de situatie ad hoc worden ingemeten.

8.3 Toetsing van vastgestelde leggergegevens bij normwijziging

In de afgelopen jaren hebben er herhaaldelijk wijzigingen plaatsgevonden in de normstelling waarop wateren worden gedimensioneerd. Dit betekent dat het hele watersysteem moeten worden doorgerekend om te toetsen of het voldoet aan deze nieuwe normen.

Als hieruit blijkt dat de vastgestelde leggergegevens niet meer voldoen, dienen deze daar waar mogelijk te worden aangepast. Dit kan alleen als de nieuwe leggerafmetingen passen binnen het daadwerkelijke profiel. Het nieuwe leggerprofiel zal pas dan worden vastgesteld als het daadwerkelijke profiel voldoet in de leggerafmetingen

Wanneer naar aanleiding van hydraulisch onderzoek blijkt dat de vastgestelde leggerafmetingen groter zijn dan dat feitelijk nodig is, wordt indien mogelijk een ondieper leggerprofiel vastgesteld.